

Ateizmi gözümde korkutucu kılan taraf, irade atfedilmiş bir tanrıyı inkar etmesinden çok, gördüğümüzün ötesinde bir anlam olduğunu kabul etmeyişi. Bir ilahın varlığına, *gözü görmediği sürece* inanmayacak insanların her zaman varolacağı ve yaptıklarının günlük mantık ve bilgilerini uygun olmayan bir alanda kullanmak olduğunu düşünebiliriz; ancak hayatın şu elimizde varoldan ötede bir anlamı, kaygısı olmadığını iddia etmek bambaşka bir sabırsızlık.

Kör adamın ışığı inkar etmesi gibi bir sabırsızlık, hatta körün daha çok sebebi var ışığı inkar etmek için.

Ateistlerin tanrı fikrini pek de öne almayan Budizm gibi dinlere bakışımı okuyorum zaman zaman. Tanrıya nasıl bakıyorsa, mesela tenasuha (reenkarnasyona) da öyle bakıyor veya yeryüzünde, olabildiğince seküler olsa ve psikolojik, bilimsel falan bir açıklaması mümkün olsa bile, aydınlanma denen şeyin varolabileceğini inkar ediyor. Elimizdeki hayat, sadece bilimsel yoldan öğrendiğimiz neyse, o kadar, daha fazla bir anlam taşıyor. Bilimin de bize öğrettiği, malum, olmaması olmasından sonsuz kat muhtemel çeşitli olayların sonucu burada olduğumuz ve bütün bunların hemen hiçbir anlamı olmadığı. Teleskoplarımızın gördüğü trilyonlarca yıldızdan herhangi birinin herhangi bir gezegeninin herhangi bir kaya parçası neyse, aha benim kafamın içindeki beyin de o kadar. Maşallah.

Bu zemin üstüne bilimsel kaynaklı, *vay şunu biliyoruz, vay bunu öğrendik, vay o teleskoplar kadar büyüğüz* melodili *anlam arayışları* var. Bir iş *Allah'ın hikmeti* olunca saçma oluyor ama *evrimin mucizesi* olunca, hayatın anlamı, güzelliği falan oluyor. Şahsen Allahsız bir anlam peşinde koşmadığım için tecrübe etmeye çalışmadım ama anladığım kadarıyla bu *anlamsızlıktan anlam çıkarma* edebiyatı böyle işliyor. Bir yandan da dindarlarla dalga geçerek falan tabi, kolay çünkü, *en önemli* gördüğü insan 1400 (veya 2000 veya 2500) sene önce, farklı bir coğrafyada, farklı bir kültürde yaşamış ve onun gibi yaşaması gerektiğine inanan biriyle dalga geçmek.

Bir faaliyet olarak bilimin *tanrı hipotezini* kabul etmeden başlamasını anlıyorum, bunun doğru bir yöntem olduğuna da inanıyorum; herhangi bir meseleyi ele alırken tanrı hipoteziyle başlamak zaten biraz anlamsız olur, zira tanım itibarıyla tanrı o meselede de, diğerlerinde de söz sahibidir. İki kütlenin birbirine ne kadar gravitasyon uyguladığını bulmaya çalışan biri, meseleye *tanrı* ile başlamaz, inansa da başlamaz, inanmasa da başlamaz; zira tanrıyla başlayınca, *neden böyle?* sorusunun otomatik cevap *tanrı öyle yaratmış* olur. *Yapraklar neden sararır?*, *Tanrı öyle yaratmış*, *Gözümü kırpmayınca neden yanmaya başlar?*, *Tanrı öyle yaratmış...* ilh.

İnsanların cevabını bulamadıkları soruda su koyverip, *tanrı öyle yaratmış* demeleri gerçek bir cevap değildir, *bilmiyorum* demektir. O zamana kadar

tanrı öyle yaratmış denilen soruların cevaplarını bulduğunu düşünen insanın, sonunda *tanrıya yer kalmayacak* demesi de, tanrının *sadece* o sorulara verilen bir cevap olduğunu düşünmesinden kaynaklanır.

Aslında Hz. Musa'ya *bize göstermediğin sürece senin rabbine inanmayacağız* diyenlerin söylediklerinden pek farklı değildir. *Tanrıya baktım, burada da yok, oraya baktım, orada da yok* diye gezebilirsiniz yeryüzünü, hatta uzaya çıkıp orada olup olmadığına da bakabilirsiniz, çünkü tanrıya inanmak için görmeniz gerekiyordur, görmediğiniz sürece inanmayacaksınız. (Güya *bilimsel* olarak tanrıyı *göstermeye* çalışanların da, aynı avanaklığa hizmet ettiğini düşünüyorum, *Tanrıya Koşan Fizik* diye bir kitap okumuştum çocukken, koşa koşa sanırım CERN'e kadar gitti, *tanrı parçacığı* oradadır diye.)

İman sahibini iman ettiren bilimsel bir takım faraziyeler değildir, *waw, adamlar Big Bang diyor hacı* deyip de, insanlar iman etmez; çünkü bir araç olarak bilim, insanı tanrıya götürmez, götürse götürse insanı ne kadar manasız bir varlık olduğuna götürür. Tanrı (varsa bile) bilimsel olarak o kadar galaksiden, kainattan kafayı kaldırıp da, vasat bir galaksinin, saçma bir yerindeki vasat bir yıldızın etrafında dönen vasat bir gezegende birbirini yiyen altı milyar insan evladıyla uğraşmaz, kesinlikle yapacak daha önemli işleri vardır.

Dini bir defa bilimin diliyle anlatmaya başlayınca, bilimin sorduğu tüm sorulara da cevap verebilmeniz gerekir. Bu da tüm *neden böyle?* sorularına *çünkü Tanrı şunu istemiş* diye bir cevapla olur. Var mı böyle bir cevap? Yok. Olması zaten *tanrıyı göstermek* demek. O halde bilimle *neden?* sorularında dans etmeye çalışmanın da bir anlamı yok.

Ancak bilime *ne* olduğunu hatırlatacak şeyler söylemek mümkün. Madem tanrı yok ve her şeyi bilimden bekliyoruz, mesela benim ne kadar yaşayacağımı söylemesini istemem makul. Her şeyi bildiğine göre, bunun da bilimsel bir açıklaması *olmalı*, değil mi?

Değil. Çünkü mesele istatistiklerin çalıştığı milyonlar mertebesinde birler, ikiler mertebesine indiğinde, aslında bilimin bu konulardan pek de bir şey anlamadığını görüyoruz. Eh, evet, kendimi yüksekçe bir yerden atarsam öleceğimi biliyorum ama bunu bilmek için bilime fazlaca ihtiyacım yok zaten.

Gerçekte bu gece ölüme yüzde kaç yakın olduğum konusunda hiçbir bilimcinin bir fikri yok. Çünkü ileriye dönük tahminlerde gereken hesaplamayı yapamıyoruz. Kainatın yarın nasıl bir yer olacağını hesaplamak için kainat kadar bilgisayar lazım ve kainatın yarın nasıl bir yer olacağını hesaplayamayınca, her şey birbirine bağlı olduğu için, yürürken bir astroidin altında kalıp kalmayacağımı veya dünyanın manyetik kutuplarının yer değiştirmesini neticesi amuda kalkmayacağımı bilemiyorum. Bu ihtimaller çok ufak olabilir ama biliyoruz ki, bilimsel açıklamaya göre hayat benzer ölçüde ufak ihtimallerin arasından sıyrıldı.

Geriye dönüp *eğer öyle olmasaydı, biz burada olmazdık* demek kolay, hele bana şunun yarımını bir anlatıver.

Bilimi, çalışma usulünü öğrenip, hatta bilim üretmeye başladıktan sonra, dinin söylediklerine burun kıvrıranların daha yüksek bir anlam üretmediklerini de görecektir insan. İnsanların tarihin başından beri sahip olduğu tek ortak düşünce olan *tanrı* düşüncesinin, saldırması ve dalga geçmesi kolay bir düşünce olması, *şunu da açıkladık, bunu da açıkladık* diye şişinecek sebep arayanların, *açıklayamadığımız tanrı olmaz olsun, açıklarsak da zaten tanrı değildir* diye devam etmeleri normal. Velakin bu asıl soruya, *hepsi bu kadar mı?* veya *bunların hepsinin ne gereği vardı?* sorusuna cevap değil. *Evet bu kadar* demek işine geliyor olabilir ama *bilimsel* olarak aslında siz de diğerleri kadar cahilsiniz bu konuda.

Şahsen masamın üstünde duran kalemlerin orada durmasını, parmaklarımın hareket etmesini, nefes almamı, düşünmemi ve bilmemi sağlayan Allah'a iman etmeyi, sabırsızca *hepsi bu kadar* demeye tercih ediyorum, ve yine şahsen meselelerin *bu kadar* olmadığına, ancak yaratılmışların hiçbirinin *bilimsel açıklama* peşindekilere doyurucu cevap veremeyeceğine inanıyorum. Bir merdiven nereye dayanırsa, ancak oraya çıkar; bilim de insan aklına dayandığı sürece, onun çıkmak istediği yere çıkacaktır.

(Bu yazıyı *muhyi* isminin ilhamıyla yazdım.)

Hamiş: Yazarken, İbn Sina'nın, Allah'ın ilminin küll'ü kapsayıp, cüz'ü kapsamadığına dair düşüncesi aklıma geldi. Aristo felsefesiyle, Kitab'ı birleştirmek hedefiyle söylediği bir söz. Bunun tam tersinin, yani Allah'ın cüz'ün tamamını ilmiyle ihata ettiği, ancak küll'ün insanın aceleciliğinden kaynaklandığını düşündüm. Allah insanın zihninin faniliğinden dolayı ihtiyaç duyduğu küll'e ihtiyaç duymaz, çünkü Allah'ın cüz'lerin tamamını kuşatan bilgisi vardır. (Yani elmaların hepsi onun için farklı nesneler olabilir, onları ayrı ayrı bilir, tümüne birden *elma* demesi gerekmez.) Bilim küll'ü bilmeye uğraşırken, cüz konusunda ne kadar aciz olduğumuzu ortaya koyuyor; parçacıklar veya insanlar bir araya geldiğinde, istatistik olarak belli kurallara uyuyorlar, ancak ayrı ayrı ele almaya çalışınca, ne kadar tuhaf davrandıklarını görüp şaşıyoruz. Heisenberg belirsizliği, bireysel psikolojinin toplumsal psikolojiden farklı olması... Bunu belki müstakilen yazarım, belki burada kalır. (Küll/cüz, Türkçe felsefe terimlerinde tümel/tikel diye geçiyor, hangisi hoşunuza giderse.)